

УДК 37.07:005.95
ORCID iD 0000-0002-8651-5448

**МОДЕЛЬ ОНОВЛЕННОГО ЗМІСТУ
ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ СЛУЖБ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Тетяна Бурлака

Завдання науково-методичних установ у сучасних умовах – оновити зміст своєї діяльності, орієнтуючись на виклики суспільства, державне замовлення і професійні запити педагогів.

У дослідженні представлено модель оновленого змісту діяльності науково-методичних служб Миколаївської області, у якій визначено чотири основних складових, що сприятимуть модернізації і розвитку науково-методичних установ у сучасних умовах: організаційна, когнітивна, технологічна і маркетингова.

Автор здійснив аналіз: нормативно-правового забезпечення реформування освіти в Україні, основних положень наукових праць

Т. Сорочан, В. Сидоренко, Є. Бачинської, діяльності науково-методичних служб Миколаївської області.

Представлена Модель оновленого змісту діяльності науково-методичних служб упроваджується в регіоні з 2019 року.

Ключові слова: інформаційне суспільство, освітня парадигма, Концепція «Нова українська школа», принципи андрагогіки, професійний розвиток, траєкторія професійного розвитку педагога, ресурсно-сервісні центри, дитиноцентризм, педагогіка партнерства, компетентнісний підхід, методичний маркетинг, науково-методичний продукт.

MODEL OF UPDATED ACTIVITY CONTENT OF SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SERVICES OF MYKOLAYIV REGION

Tetiana Burlaka

The task of scientific and methodological institutions in modern conditions lies in updating the content of their activities, focusing on the challenges of society, state order and professional requests of teachers.

The article presents a model of the updated content of activity of scientific and methodological services of Mykolayiv region, which defines four main components that will contribute to the modernization and development of scientific and methodological institutions in modern conditions. The organizational component involves networking, cooperative training, self-development planning; the cognitive one is oriented to the State standard of primary education, implementation of the Concept of the New Ukrainian School; the technological one is aimed at introducing active, interactive and practically oriented technologies, principles of child-centrism, partnership pedagogy into the educational process; the marketing component will help to create a high image of scientific and methodological institutions among the public.

The article analyzes: regulatory support for education reform in Ukraine, in particular, the Law of Ukraine «On Education», the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approving the Concept of implementation of state policy in the field of reforming secondary education «New Ukrainian School» for the period up to 2029, Regulations on the district (city) methodical office (centre), approved by the Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine of December 8, 2008 No. 1119, registered at the Ministry of Justice of Ukraine on December 25, 2008 under No. 1239/15930; the main ideas of scientific works by T. Sorochan, V. Sydorenko, E. Bachynska on the improvement and development of methodological services in modern conditions; activity of scientific and methodological services of Mykolayiv region in the active period of decentralization.

The Model of the updated activity content of scientific and methodical services of Mykolayiv region has been introduced in the region since 2019.

Keywords: *information society, educational paradigm, New Ukrainian School concept, principles of andragogy, professional development, trajectory of teacher's professional development, resource-service centers, child-centrism, pedagogy of partnership, competent approach, methodological marketing, methodological product.*

Вступ.

Входження людства в інформаційне суспільство та суспільство знань, зміна освітньої парадигми «Освіта на все життя» на «Освіта впродовж життя», яка повинна сформувати навички, що дозволять отримувати нові знання, продукувати нові ідеї, висувають якісно нові вимоги до системи освіти [1].

На Всесвітньому економічному форумі в Давосі у 2017 році визначено навички, які будуть актуальними для успішної кар'єри у 2020 році, серед них: комплексне розв'язання проблем, критичне мислення, креативність, управління людьми, координація дій з іншими, емоційний інтелект, складання суджень і ухвалення рішень, сервіс-орієнтування, взаємодія, ведення

перемовин, когнітивна гнучкість [2].

Зазначені навички повинні бути сформовані у школярів. Концепцією «Нова українська школа» на засадах дитиноцентризму, педагогіки партнерства передбачено формування такої траєкторії розвитку дитини, яка забезпечить виконання основного соціального замовлення – виховання свідомих громадян, особистостей, патріотів, інноваторів, здатних забезпечити економічне зростання і культурний розвиток України [3].

Забезпечити високий рівень сформованості в дітей актуальних компетентностей, що допоможуть у майбутньому успішній соціалізації випускника Нової української школи, повинен сучасний педагог. Він має бути здатним аналізувати, уміти шукати і знаходити необхідну інформацію, точно формулювати проблеми і гіпотези, вбачати в сукупності тих чи інших даних певні закономірності, продукувати нові ідеї, оперативно реагуючи на зміни зовнішнього середовища.

Що має змінитися, аби педагог набув затребуваних часом сформованих компетентностей, освітянська реформа була зреалізована і підтримана суспільством і головне – освіта стала якіснішою?

Серед багатьох умов, які повинні сприяти формуванню в педагогів зазначених вище компетентностей, що забезпечуватимуть результативну діяльність в умовах Нової української школи, виокремимо оновлений зміст діяльності науково-методичних установ.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями.

Відомо, що методична робота в освіті досліджувалася, узагальнювалася багатьма науковцями, яким належать декілька визначень цього поняття (Ю. Бабанський, В. Бондар, І. Жерносек, Л. Занков, Л. Набока, М. Поташник, В. Пуцов, В. Симонов, Г. Щедровицький). У своїх наукових працях вони розглядають такі ключові поняття, як підвищення кваліфікації, компетентності, педагогічна майстерність учителів;

надання практичної допомоги з методики навчання та виховання; подолання труднощів, а також виокремлюють такі ознаки, як взаємозв'язок науки та практики, безперервність, охоплення міжкурсового періоду підвищення кваліфікації. [4]. Це бачення методичної роботи закладено свого часу в Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр), затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 08 грудня 2008 року № 1119, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 грудня 2008 року за № 1239/15930, і визначало її мету: «... науково-методичне забезпечення системи загальної середньої та дошкільної освіти, організації науково-методичної роботи, підвищення кваліфікації, професійного рівня педагогічних працівників загальноосвітніх, дошкільних і позашкільних навчальних закладів і розвиток їхньої творчої ініціативи в міжкурсовий період» [5].

В умовах сьогодення, орієнтуючись на концептуальні засади Нової української школи, у методичному супроводі професійного зростання педагогів необхідно збільшити частку наукового змісту, адже діяльність працівників науково-методичних служб має бути зорієнтована не лише на вдосконалення форм і методів, якими вже володіють учителі, а на супровід створення і запровадження освітніх практик та інновацій в освітній процес.

Це передбачає науково-методичне обґрунтування, педагогічні технології впровадження, моніторинг результатів діяльності закладів освіти, освітніх практик та інновацій [4].

На думку Т. Сорочан, пріоритетом науково-методичної роботи в умовах реформування залишається професіоналізм педагогів. Сучасна методична робота за своєю сутністю, змістом є науково-методичною, оскільки на основі взаємодії науки та практики забезпечує безперервний професійний розвиток педагогічних і управлінських кадрів, а також створює передумови для супроводу освітніх практик та інновацій,

застосовуючи такі наукові методи, як узагальнення, аналіз, порівняння тощо. Для методичної роботи Нової української школи важливі такі суттєві ознаки, як цілеспрямованість та системність, забезпечення взаємозв'язку педагогічної науки та практики. Усі цілі методичної роботи зорієнтовані і спрямовані на досягнення більш високого рівня якості освіти [4].

Головні завдання, які стоять перед науково-методичними установами в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа»:

- науково-методичний супровід професійного розвитку педагогічних кадрів;
- науково-методичний супровід освітніх практик та інновацій [4].

У ході дослідження встановлено су-перечності між:

- інтенсивно змінюваними умовами життя й адаптацією дорослого населення до цих змін [6];
- задекларованою ключовою роллю освіти в суспільстві і фактичним авторитетом педагога в суспільстві;
- високими вимогами до професійного рівня педагогів та їх реальними навичками до опрацювання нової інформації, перенесення її у професійну площину;
- професійними запитами педагогів і відсутністю науково-методичних продуктів, які б задовольняли ці запити в системі методичної роботи [7];
- необхідністю впровадження в методичну практику інноваційних форм і методів роботи з педагогами на засадах андрагогіки та фактичним використанням переважно традиційних форм і методів роботи.

Зняття зазначених протиріч Є. М. Бачинська вбачає у зміні знаннєвого підходу на компетентнісний, особистісно зорієнтований, адаптивний підходи до організації науково-методичного супроводу професійної діяльності вчителя, забезпечення оптимальних умов для його професійного та

особистісного розвитку [8].

Науковець В. В. Сидоренко пропонує для забезпечення ефективності науково-методичного супроводу реалізувати його через різноманітність, варіативність та адресну спрямованість [9].

Аналізуючи діяльність науково-методичних установ області, слід зазначити, що процеси децентралізації, прийняття Закону України «Про освіту», реалізація Концепції «Нова українська школа» внесли зміни в організацію роботи науково-методичних установ органів управління освітою місцевого самоврядування.

Особливістю здійснення науково-методичного супроводу в сучасних умовах стали:

- розмежування функцій працівників методичних служб та органів управління освітою різних рівнів;
- партнерські відносини у формуванні співпраці між педагогами та методичними службами;
- переважання консультативної функції в методичній діяльності.

Кожна об'єднана територіальна громада, виходячи зі своїх реальних можливостей, вирішувала питання щодо науково-методичного супроводу освітнього процесу. Із 28 об'єднаних територіальних громад Миколаївщини окремі методичні служби створили 12, у 16 питаннях науково-методичного супроводу опікуються головні спеціалісти органів управління освітою місцевого самоврядування. Серед обраних моделей переважають ті, у яких не передбачено методичну службу взагалі, що свідчить про:

- критично низький рівень якості науково-методичного супроводу;
- низький рівень підготовки методичних кадрів та формування кадрового потенціалу;
- середній рівень наявності та достатній рівні забезпеченості матеріально-технічними ресурсами.

Різний рівень професійної компетентності працівників новостворених науко-

во-методичних установ органів управління освітою місцевого самоврядування, необхідність адаптації як педагогічних працівників, так і працівників методичних служб до роботи в умовах реформування освіти, необхідність швидко реагувати на професійні запити педагогічних працівників спонукали до створення Моделі оновленого змісту діяльності науково-методичних служб Миколаївської області (далі – Модель).

Метою статті є проведення дослідження щодо моделювання оновленого змісту діяльності науково-методичних служб Миколаївської області.

Для створення цілісної динамічної системи функціонування науково-методичних служб Миколаївської області в умовах реформування української освіти та у відповідь на виклики сучасного суспільства у розв'язці визначено потребу в проведенні дослідження щодо оновленого змісту діяльності науково-методичних служб Миколаївської області.

Реалізація поставленої мети забезпечується виконанням таких завдань:

1. Узагальнити наукові, науково-методичні джерела та вивчити досвід організації змісту діяльності, модернізації науково-методичних служб України та області в умовах реформування освіти та глобальних еволюційних викликів.

2. Виокремити чинники, які спонукають до зміни змісту діяльності науково-методичних служб.

3. Спроекувати Модель із метою забезпечення результативної діяльності методичних служб у новому форматі ресурсно-сервісних центрів.

4. Упровадити запропоновану Модель та підготувати науково-методичні рекомендації, інструктивно-методичні матеріали щодо оновлення змісту діяльності науково-методичних установ області.

5. Провести моніторинг ефективності впровадження Моделі в регіонах області.

На думку Є. М. Бачинської, в основу традиційної методичної роботи покладено

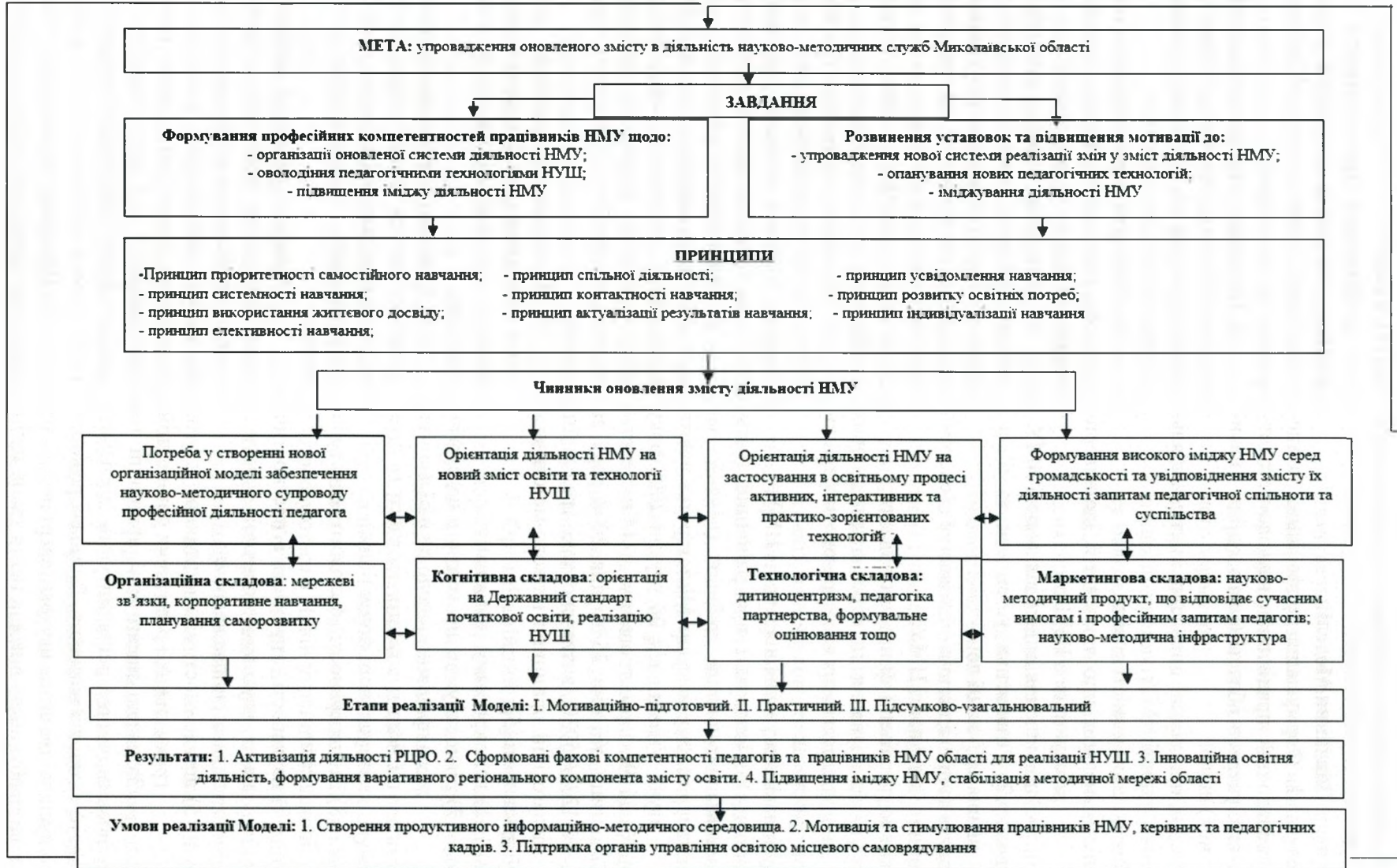
знаннєвий підхід, що в сучасних умовах не відповідає концептуальним засадам Нової української школи [8].

Законом України «Про освіту» законодавчо встановлено, що педагог є здобувачем освіти, який навчається упродовж життя і має академічну мобільність (ст. 53, 54, 59). Педагог як здобувач освіти має право на індивідуальну освітню траєкторію – персональний шлях реалізації свого освітнього потенціалу, що формується з урахуванням його здібностей, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і типу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчання дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання (стаття 1). Індивідуальна освітня траєкторія може бути реалізована на основі індивідуального навчального плану [10].

Соціокультурні й освітні виклики, нове законодавче підґрунтя, реалізація Концепції «Нова українська школа» визначають:

- потребу у створенні нової організаційної моделі забезпечення науково-методичного супроводу професійної діяльності педагога в умовах суспільства, що навчається;
- орієнтацію діяльності науково-методичних служб на новий зміст освіти та технології, що застосовуються в Новій українській школі;
- зміну технологій організації науково-методичного супроводу від пасивних, декларативних, лекційно-семінарських на активні, інтерактивні, практико-зорієнтовані;
- орієнтацію на державне замовлення, вивчення потреб споживачів освітніх послуг, маркетингове стимулювання попиту на освітні та науково-методичні продукти; формування високого іміджу науково-методичних установ та освітніх закладів серед громадськості та увідповіднення змісту їх діяльності запитам педагогічної спільноти та суспільства.

Модель оновленого змісту діяльності науково-методичних служб Миколаївської області

Мета Моделі – упровадження оновленого змісту в діяльність науково-методичних служб області.

Завдання Моделі:

1. Формування професійних компетентностей працівників науково-методичних установ області (знань, умінь і навичок) щодо:

- організації оновленої системи діяльності НМУ;
- змін у змісті освіти;
- педагогічних технологій, що використовуються в НУШ;
- підвищення іміджу діяльності НМУ.

2. Розвинення установок та підвищення мотивації до:

- впровадження оновленої системи діяльності НМУ;
- реалізації змін у змісті освіти;
- опанування та впровадження нових педагогічних та андрагогічних технологій;
- іміджування діяльності НМУ.

У Положенні про районний (міський) методичний кабінет (центр), затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 08 грудня 2008 року № 1119, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 грудня 2008 року за № 1239/15930, визначено такі традиційні педагогічні принципи науково-методичної діяльності [5]:

- 1) демократизму і гуманізму;
- 2) рівності умов для кожного педагогічного працівника щодо повної реалізації його духовного, творчого та інтелектуального потенціалу;
- 3) безперервності фахового вдосконалення;
- 4) науковості, гнучкості і прогностичності науково-методичної роботи з педагогічними кадрами;
- 5) незалежності від політичних партій, громадських і релігійних організацій.

Зазначені педагогічні принципи головним чином регламентують діяльність суб'єктів, які навчають. В умовах розвитку суспільства знань науковці звертають увагу на необхідність використання таких прин-

ципів, які охоплюють і суб'єкта, що навчається [11], а саме:

1. **Принцип пріоритетності самостійного навчання.** Самостійна діяльність є основним видом навчальної роботи дорослих, які навчаються.

2. **Принцип спільної діяльності.** Передбачає спільну діяльність суб'єктів навчання з планування, реалізації, оцінювання та корекції процесу навчання.

3. **Принцип використання досвіду того, хто навчається.** Використання життєвого досвіду як джерела знань.

4. **Принцип індивідуалізації навчання.** Суб'єкти навчання спільно створюють індивідуальну програму навчання, орієнтовану на конкретні освітні потреби і цілі навчання, яка враховує досвід, рівень підготовки, психофізіологічні, когнітивні особливості того, хто навчається.

5. **Принцип системності навчання** (дотримання відповідності між цілями, змістом, формами, методами, засобами навчання та оцінюванням його результатів).

6. **Контактність навчання** – досягнення життєво важливих цілей, побудова професійної, соціальної, побутової діяльності відповідно до наявних просторових, часових, професійних, побутових чинників (умов).

7. **Принцип актуалізації результатів навчання** (негайне застосування на практиці одержаних знань, умінь, навичок, якостей).

8. **Принцип елективності навчання** у свободі вибору цілей, змісту, форм, методів, джерел, засобів, термінів, часу, форм, місця навчання, оцінювання результатів навчання.

9. **Принцип розвитку освітніх потреб** (виявлення реального ступеня засвоєння навчального матеріалу та визначення проблем, без розгляду яких неможливе досягнення поставленої мети навчання; формування в суб'єктів навчання нових освітніх потреб, які конкретизовуватимуться після досягнення певної мети навчання).

10. **Принцип усвідомлення навчання** (осмислення суб'єктами навчання всіх

параметрів процесу навчання і своїх дій з його організацією).

Урахування зазначених вище принципів у Моделі оновленого змісту діяльності НМУ дозволить зреалізувати сучасні цілі освіти щодо необхідності формування компетентностей у дорослих (педагогів), які допоможуть їм навчатися упродовж життя і реалізувати свої професійні інтереси.

На основі Типового Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08 грудня 2008 року № 1119 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 25 грудня 2008 року за № 1239/15930 з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України «Про формування органів управління освітою» та «Про діяльність районних (міських) методичних кабінетів (центрів), методичних служб ОТГ» (листи МОН України від 30 грудня 2015 року № 1/9-633, від 27 жовтня 2016 року № 1/9-570), ученою радою затверджено Положення про науково-методичну службу управління (відділу) освіти сільської, селищної, міської, районних рад від 25 жовтня 2018 року.

Положенням визначено, що діяльність науково-методичних служб здійснюється за такими напрямками:

- науково-методичний - відповідне забезпечення системи загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти;
- трансформаційний - трансформування наукових ідей у педагогічну практику;
- експериментально-дослідний - науково-методична підтримка інноваційної діяльності в освітній галузі, наукових пошуків та експериментальної роботи педагогічних працівників закладів освіти управління (відділу) освіти сільської, селищної, міської, районної рад;
- інформаційно-методичний – інформаційно-коригувальний, інформацій-

но-аналітичний супроводи діяльності закладів освіти і педагогічних працівників;

- планувально-організаційний - планування, організація, проведення науково-, навчально-методичних заходів, зокрема випереджально-прогностичного характеру;
- навчальний - консультування педагогічних працівників із проблем розвитку освіти, освітніх інновацій, організації освітнього процесу, досягнень психолого-педагогічної науки;
- психолого-педагогічний – здійснення психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання [5].

Зазначені напрями діяльності в сучасних умовах потребують доповнення чинниками, які забезпечать ефективність реалізації реформаційних змін освіти в цілому та науково-методичного супроводу зокрема.

Аналізуючи наукову, педагогічну, методичну літературу ми дійшли висновку, що на зміст діяльності науково-методичних установ здійснюють вплив суспільно-еволюційні фактори, реформаційні процеси, об'єктивна освітня реальність.

У Моделі представлені чинники, що спричинили потребу в оновленні змісту діяльності науково-методичних установ:

1. Організаційний визначає потребу у створенні нової організаційної моделі забезпечення науково-методичного супроводу професійної діяльності педагога.

2. Когнітивний передбачає орієнтацію діяльності науково-методичних служб на новий зміст освіти та технології, що застосовуються в Новій українській школі.

3. Технологічний орієнтує на зміну технологій організації науково-методичного супроводу від пасивних, декларативних, лекційно-семінарських на активні, інтерактивні, практико-зорієнтовані.

4. Маркетинговий сприяє формуванню високого іміджу науково-методичних установ та освітніх закладів серед громадськості, увідповіднення змісту їх діяльності запитам педагогічної спільноти та

суспільства.

До кожного чинника запропоновано оновлений зміст науково-методичної діяльності.

Відтак, **організаційна складова** змісту містить: мережеві зв'язки, корпоративне навчання, планування саморозвитку.

Когнітивна складова зорієнтована на Державний стандарт початкової освіти, реалізацію Концепції «Нова українська школа».

Технологічна складова будується на засадах педагогіки партнерства, академічної автономії, формувального оцінювання, використання активних технологій розвитку і саморозвитку, хмарних, тренінгових технологій.

Інструменти технологічної складової відносно не нові, але слід звернути більше уваги на переважання в методичній роботі в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» активних та інтерактивних технологій розвитку та саморозвитку, інтерактивних методів: стратегії розвитку критичного мислення, стратегії розвитку креативного мислення. Це акцент на результативності діяльності методичної служби, що забезпечить формування компетентностей педагогів і працівників науково-методичних установ.

Маркетингова складова передбачає:

- знання пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти й управління;
- вивчення освітніх потреб у методичних послугах педагогічних і керівних кадрів різних типів освітніх закладів (аналіз професійних запитів педагогів, вироблення випереджувальної професійної стратегії і тактики для їх задоволення);
- створення науково-методичного продукту, що відповідає сучасним вимогам і професійним запитам педагогів;
- створення науково-методичної інфраструктури області із залученням зовнішніх ресурсів: Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, громадськості, закладів загальної середньої освіти,

спрямованих на забезпечення конкурентоздатності методичної служби в нових умовах, підвищення іміджу науково-методичних установ та стабілізації методичної мережі.

Сучасні зміни в освіті спонукали до докладнішого вивчення маркетингової складової та визначення її важливості в науково-методичному супроводі професійного зростання педагогів.

Маркетингову діяльність науково-методичної установи розглядаємо як діяльність, орієнтовану на створення науково-методичного продукту, підвищення її конкурентоздатності, іміджування для досягнення найвищої якості надання консультативно-сервісних послуг педагогам.

Очікувані результати впровадження Моделі:

- активізація діяльності Регіональних центрів розвитку освіти;
- сформовані фахові компетентності педагогів та працівників науково-методичних установ області для реалізації Нової української школи;
- інноваційна освітня діяльність, формування варіативного компонента змісту освіти;
- підвищення іміджу науково-методичних установ, стабілізація методичної мережі області.

Етапи реалізації Моделі

I етап – мотиваційно-підготовчий (січень – грудень 2019 року).

II етап – практичний (січень 2020 – грудень 2022 років).

III етап – підсумково-узагальнювальний (січень – червень 2023 року).

Умови реалізації Моделі:

- створення продуктивного інформаційно-методичного середовища професійного розвитку вчителя, що дасть можливість ознайомити педагога із сучасними світовими трендами в освіті, педагогічними відкриттями, активно залучаючи всі можливі ресурси: професійні спільноти; бібліотеки; медіатеки; Інтернет;
- упровадження активних технологій

10. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

11. Основні принципи андрагогіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.library.tnpu.edu.ua/index.php/en/virtual-exhibitions/1931-andragogika>

12. Фарухшина М. Інструменти педагогічного маркетингу в професійній діяльності педагога Нової української школи [Електронний ресурс] / М. Фарухшина. – Режим доступу: <https://u.to/AXhfFA>

REFERENCES

1. Melnyk O. L. Informatsiine suspilstvo ta suspilstvo znan – stanovlennia ta rozvytok poniat [Information and Knowledge Society - Formation and development of concepts]. – Available at : <http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/8628/1/12.pdf> (ukr).

2. 10 profesiynykh navychok, yakymy maie ovolodity liudyna do 2020 roku [10 professional skills to be mastered by 2020]. – Available at : http://tvoemisto.tv/news/10_profesiynykh_navychok_yakym_maie_ovolodity_lyudyna_do_2020_roku_76398.html (ukr).

3. Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly [New Ukrainian school concept]. – Available at : <http://nus.org.ua/> (ukr).

4. Sorochan T. M. Metodychna robota: pidhotovka vchyteliv do realizatsii kontseptsii «Nova ukrainska shkola» [Methodical Work: Preparing Teachers for the Implementation of the New Ukrainian School Concept]. – Available at : http://lib.iitta.gov.ua/710731/1/%D0%A1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B0%D0%BD_%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%98%D0%A1%D0%A2_05.pdf (ukr).

5. Nakaz MONU vid 08.12.2008 1119 Pro zatverdzhennia Polozhennia pro raionnyi (miskyi) metodychnyi kabinet (tsentr) [On approval of the Regulations on the district (city) methodical office (center)]. – Available at : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1239-08> (ukr).

6. Lukianova L. Tendentsii rozvytku osvity doroslykh [Adult education trends]. – Available at : <http://lib.iitta.gov.ua/7602/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D1%85.pdf> (ukr).

7. Konovalova L. Marketynhova diialnist metodychnoi sluzhby [Marketing activity of methodical service]. – Available at : <http://osvita.ua/school/method/3988/> (ukr).

8. Bachynska Ye. M. Vektory zmin metodychnoi roboty v zakladakh zahalnoi serednoi osvity v konteksti reformuvannia osvity v Ukraini [Vectors of changes in methodological work in general secondary education institutions in the context of education reform in Ukraine]. – Available at : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5086 (ukr).

9. Sydorenko V. V. Metodychna diialnist u suspilstvi, yake navchaietsia: vyklyky, problemy, perspektyvy rozvytku [Methodical activity in the learning society: challenges, problems, prospects for development]. – Available at : http://lib.iitta.gov.ua/709938/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%A1%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82.pdf (ukr).

10. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»] Zakonodavstvo Ukrainy. – Available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (ukr).

11. Osnovni pryntsyipy andrahohiky [Basic principles of andragogy]. – Available at : <http://www.library.tnpu.edu.ua/index.php/en/virtual-exhibitions/1931-andragogika> (ukr).

12. Farukhshyna M. Instrumenty pedahohichnoho marketynhu v profesiinii diialnosti pedahoha Novoi ukrainskoi shkoly [Pedagogical marketing tools in the professional activity of the teacher of the New Ukrainian School]. – Available at : <https://u.to/AXhfFA> (ukr).